

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jacques Prévert [prevér]

Jacques Prévert (4. února 1900 – 11. dubna 1977) byl francouzský básník, scenárista, režisér a výtvarník. Dětská imaginace, hravost, vliv surrealismu, bourání jazykových klišé a frází - to jsou prvky charakterizující jeho tvorbu.

*Kdepak to nezpívám já
ale květy které jsem viděl
Kdepak to se nesměju já
ale víno které jsem vypil
Kdepak to nepláču já
ale láska kterou jsem zabil.*

Jacques Prévert trávil své dětství v **Paříži** od roku 1907. Se svým otcem, divadelním kritikem, navštěvoval často divadelní představení. Matka ho od mládí vedla k četbě. Po ukončení základní školy pracoval ve velkoobchodě Le Bon Marché, v roce 1918 byl nucen nastoupit vojenskou službu a byl odvelen na Blízký východ (již po skončení války).

Po návratu spolupracoval se surrealismem, po boku např. Raymonda Queneaua nebo Marcela Duhamela. Prévert byl však příliš **svobodného a nezávislého ducha**, aby sem mohl stát opravdovým členem jakékoli organizované skupiny. V roce 1928 založil se svým bratrem Pierrem

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

produkční dům a stal se **scenáristou** a autorem dialogů mnoha velkých francouzských filmů čtyřicátých let. V roce 1932 začal psát **texty k písňím** (převážně k chansonům), které od roku 1933 zhudebňoval geniální Joseph Kosma (např. **Mrtvé listí - Des feuilles mortes**). Prévert byl rovněž autorem mnoha divadelních her.

Poslechněte si píseň Des feuilles mortes:

<http://www.youtube.com/watch?v=acadMqWl28g>

<http://www.youtube.com/watch?v=-CTYVdFRdEI>

Vydáním své **sbírky Slova** (Paroles) dosáhl obrovského úspěchu. Stal se čestným členem Patafyzického kolegia (Collège Pataphysique) založeného na popud zakladatele patafyziky a moderní dramatické tvorby: Alfreda Jarryho.

V roce 1948 vypadl z francouzského okna (na místě, kde byl dříve instalován kulomet). Ocitl se na několik dní v těžkém kómatu. Zranění Prévertovi způsobilo vážné neurologické následky.

Zemřel na následky rakoviny plic. Neodmyslitelná cigareta se mu tak stala osudnou.

Literární tvorba:

Jeho dílo má obrovskou zásluhu na rozšíření **zpívané poezie**, jelikož zastával názor, že **poezie je řeč, která zpívá** („*la langue qui chante*“).

Motivy čerpal především ze života prostých lidí a zpracovával je dvojitým způsobem: vytvářel příběh, nebo enumerativní řady.

Dětská imaginace, hravost, vliv surrealismu, bourání jazykových klišé a frází - to jsou prvky charakterizující jeho tvorbu.

- **Slova** (Paroles), 1946
- *Příběhy*, 1946
- *Déšť a pohoda*, 1955
- *Haraburdí*, 1965
- *Věci a jiné*, 1972

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Filmová tvorba

Zhruba od roku 1935 se zabýval filmovou tvorbou - jako scenárista

- *Směšné drama*
- *Nábřeží mlh*
- *Děti ráje*

- *Milenci z Verony*
- *Zvoník od Matky Boží*
- *Návštěva z temnot*
- *Brány noci*

Animovaný film:

- *Cínový voják*
- *Pastýřka a kominík*

Doplňte:

Jacques Prévert trávil své dětství v..... Se svým otcem, divadelním kritikem, navštěvoval často ..... Matka ho od mládí vedla k .....

Po ukončení základní školy pracoval ve velkoobchodě Le Bon Marché, v roce 1918 byl nucen nastoupit vojenskou službu a byl odvelen na ..... Po návratu spolupracoval se ..... hnutím. Prévert byl však příliš ..... ducha. V roce 1928 založil se svým bratrem Pierrem produkční dům a stal se ..... a autorem dialogů mnoha velkých francouzských filmů čtyřicátých let. V roce 1932 začal psát ....., které od roku 1933 zhudebňoval geniální Joseph Kosma. Vydáním své sbírky..... (Paroles) dosáhl obrovského úspěchu. V roce 1948 vypadl z francouzského okna (na místě, kde byl dříve instalován kulomet). Ocitl se na několik dní v .....

Zranění Prévertovi způsobilo vážné neurologické následky. Zemřel na následky ..... Neodmyslitelná cigareta se mu tak stala osudnou.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SLOVA (Paroles)

1956

SNÍDANĚ

Nalil kávu
do šálku
Nalil mléko
Do šálku s kávou
Vhodil cukr
Do bílé kávy
Malou lžičkou
Zamíchal

Dopil bílou kávu
A postavil šálek
Beze slova
Zapálil si
Cigaretu
Dělal kroužky
Z kouře

Oklepal popel
Do popelníku
Beze slova
Bez pohledu
Vstal
Dal
Klobouk na hlavu
Oblékl si plášť do
deště
Protože pršelo
A odešel
Do deště
Bez jediného slova
Bez jediného pohledu
A já vzala
Hlavu do dlaní
A plakala

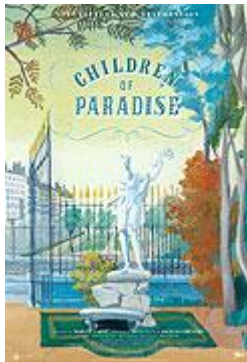
Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Text působí, jako by to byl **scénář krátkého filmu**. Vyznačte v textu úkoly pro kameramana. Využíval by záběry celku, nebo píše polodetail či detail?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. *V čem spočívá skrytá dramaticčnost básně?*

PODÍVEJTE SE NA FILM DĚTI RÁJE A NAPIŠTE KRÁTKOU RECENZI

DĚTI RÁJE

Drama / Romantický

Francie, 1945, 163 min

Režie: Marcel Carné

Scénář: Jacques Prévert

Hrají: Arletty, Jean-Louis Barrault, Pierre Brasseur, Pierre Renoir, Gaston Modot, Albert Rémy, ...

Obsah: Tento unikátní film byl restaurován a digitalizován v úplné verzi a znovu uvádí na scénu velkolepou fresku z Bulváru zločinu. Hlavní hrdinové jsou inspirováni skutečnými postavami z divadelní a kriminální historie, pouze jejich milostná a soukromá dobrodružství jsou dílem autorovy představivosti. Marcel Carné vytvořil film ve stylu románů Victora Huga, který vypráví příběh o lásce a zločinu.

- **LiVentura**

★★★★ Jedním slovem skvělé...(6.8.2009)

- **Aky**

★★★Tak tohle mne už naprosto neoslovuje. Předlouhý film, ve kterém se toho pramálo děje, a slouží spíše jako záminka pro uplatnění baletních a pantomimických čísel z kabaretu. Nedá se to dnes už přečkat. Možná kdysi, ale dnes už ne.(5.5.2013)

- **Terva**

★★★★Ocenění: Oscar 1946 - nominace: původní scénář. Scénář: Jacques Prévert. Kamera: Marc Fossard a Roger Hubert. Hudba: Maurice Thiriet a Joseph Kosma.(12.11.2012)

- **Revax**

Jeden z 1001 filmů, které musíte vidět, než umřete.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PRO TEBE MÁ LÁSKO

Šel jsem na trh s ptáky
a koupil ptáky
pro tebe
má lásko

Šel jsem na trh s květinami
a koupil květiny
pro tebe
má lásko

Šel jsem na trh se starým železem
a koupil řetězy
s těžkými okovy
pro tebe
má lásko

A potom jsem šel na trh s otrokyněmi
a hledal jsem tě tam
ale nenašel jsem tě
má lásko.

(Přeložil Petr Skarlant)

AK DĚLAT PODOBIZNU PTÁKA

Nejdříve namalovat klec
s otevřenými dvířky
a pak namalovat
něco hezkého

něco prostého
něco krásného
něco vhodného...

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

pro ptáka
podepřít potom plátno o strom
v zahradě
v háji
nebo v lese
schovat se za strom
beze slova
bez pohnutí...
Někdy přijde pták brzo
ale může si dát na čas po dlouhá léta
než se rozhodne
nedat se odradit
a čekat
čekat je-li třeba léta
přičemž rychlost nebo pomalost
příchodu ptáka není v žádném poměru
ke kvalitě obrazu
když přijde pták
přijde-li
zachovat nejhlubší ticho
čekat až pták vstoupí do klece
a když tam vstoupí
pomalu zavřít štětcem dvířka
pak
smazat všechny příčky jednu po druhé
a dávat pozor abychom se nedotkli
žádného ptačího péra
Udělat potom obraz stromu
a vybrat tam nejhezčí větev
pro ptáka
namalovat i zeleň listů a svěžest větru
sluneční pyl

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

bzučení hmyzu v trávě za letního parna
a čekat pak až se pták rozhodne zpívat
Když pták nezpívá
je to špatné znamení
znamení že je obraz špatný
ale zpívá-li je to dobré znamení
znamení že můžete obraz podepsat
Tehdy vytrhnete zlehýnka
ptákovi jedno péro
a napíšete své jméno do rohu obrazu.

(Přeložil Adolf Kroupa)

ZAHRADA

Ani tisíce a tisíce let
Nestačí
Vypovědět
Vteřinku věčnosti
Kdy jsi mě políbila
Kdy jsem tě políbil
Jednoho rána ve sbvítivé zimě
V parku Montsourisv Paříži
V paříži
Na zemi
Na zemi, která je hvězdou.

(Přeložil Adolf Kroupa)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

JAKO ZÁZRAKEM

Pomeranče na větvích pomerančovníku
Jako zázrakem
Muž kráčí po cestě
A klade jako zázrakem
Nohu před nohu, aby mohl jít
Jako zázrakem dům z bílého kamene
Stojí tu za ním na zemi
Jako zázrakem
Muž zastaví se pod pomerančovníkem
Utrhne pomeranč oloupá jej a sní
Odhodí daleko slupku a vyplivuje jádérka
Ukojí jako zázrakem
Svou velikou ranní žízeň
Jako zázrakem
Úsměv mu hraje v tváři
Dívá se na slunce které vychází
A které září
Jako zázrakem
A oslněný muž se vrací domů
A nalézá jako zázrakem
Svou ženu spící na polštáři
V okouzlení
Že ji vidí tak mladou a krásnou
A jako zázrakem
Nahou ve slunci
Dívá se na ni
A jako zázrakem ona se probouzí
A usmívá se na něho
Jako zázrakem ji laská
A jako zázrakem se ona nechá laskat
Tu jako zázrakem

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tažní ptáci táhnou
Kteří táhnou jen tak
Jako zázrakem
Tažní ptáci odlétají k moři
Vysoko až přechází zrak
Nad kamenným domkem
Kde muž a žena
Jako zázrakem
Se milují
Tažní ptáci nad zahradou
Kde jako zázrakem
Pomerančovník kolébá svá pomerančata
V ranním vánku
A vrhá jako zázrakem stín na cestu
Na cestu kterou kráčí kněz
Nos v breviáři breviář v rukou
A kněz stoupne na slupku z pomeranče
Kterou muž daleko odhodil
Sklouzne upadne zaduní rána
Jako když kněz sklouzne na slupce z pomeranče
A upadne na cestě
Jednoho krásného rána.

(Přeložil Adolf Kroupa)

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. V básni *Jak udělat podobiznu ptáka* Prévert prozrazuje svou poetiku, způsob psaní básní. *Jaký je? Co má podle něho obsahovat dobrá báseň, resp. jak má vypadat krásný obraz?*
2. *V čem spočívá kouzlo a půvab Prévertových veršů?*

evropský
sociální
fond v ČR

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. *Kde je v ukázkách nejpatrnější ztotožnění básníka se světem, jehož se dotýká, aby se naplnila slova P. Eluarda: „Je-li poezie klíčem k životu, je zase svět klíčem k poezii.“*
4. *Doložte v textu, že se Prévert inspiroval **surrealistickou poetikou**.
slovní hříčky
výstavba obrazu
záznam volného proudu vědomí – asociace založená na psychickém automatismu*
5. *Které témata jsou v Prévertově poezii nejčastější?*
6. *Které básně vyvolávají vizuální dojem, mají i tvar?*
7. *Která z básní zachycuje v uplývajícím čase zlomek z věčnosti, alespoň vteřinu pocitu štěstí?*
8. *Jaký význam má opakovaný verš **Jako zázrakem** ve stejnojmenné básni? Sledujte básníkův pocit okouzlení obyčejným světem a věcmi, stupňování v nových obrazech a asociacích.
Zopakujte si pojem **gradace**, **asociace**.*
9. *Vyhledejte v básni **Jako zázrakem** motiv pomeranče – anekdotické parafráze o prvotním hříchu.
Zopakujte si pojem **parafráze**.*
10. *Doložte v textu: Prévertovo tvůrčí i **životní krédo** by se dalo shrnout třemi slovy: **láska, svoboda, bratrství**.*

Úkol k zamyšlení...

Proč si Prévertova poezie získala oblibu čtenářů? Zamyslete se nad tím z hlediska tématu, jazyka, přístupnosti. Můžete využít i dalších ukázek.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

POSELSTVÍ

Dveře které někdo otevřel
Dveře které někdo zavřel
Židle kam se někdo posadil
Kočka kterou někdo pohladil
Hruška kterou někdo nakousl
Dopis který někdo přečetl
Židle kterou někdo převrhl
Dveře které někdo otevřel
Cesta kterou někdo utíká
Les kterým někdo kráčí
Řeka kam se někdo vrhá
Nemocnice kde někdo zemřel.

NENÍ SE ČEHO BÁT

Čeho byste se báli
Vzorní a počestní lidé
Nehrozí žádné nebezpečí
Vaši mrtví jsou načisto mrtví
Vaši mrtví jsou dobře hlídáni
Není se čeho bát
Nemohou vám je brát
Nemohou přece utéci
Hlídači jsou na hřbitovech
A pak
Na všech rovech
Je železné roubení
Jak kolem klíček
Postýlek pro malá stvoření
A je to moudré opatření
V posledním spánku

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nevíme co se může stát
Mrtvému by se mohlo
Zdát že je živý
Že není už mrtvý
Že jenom spal tak dlouhou dobu
Mohl by nadzvednout kamenné peřiny
Vyprostit se
Vyklonit se
A vypadnout z hrobu
Tak jako dítě z postýlky
Zpět do života by mohl vpadnout
Hrůzy a katakomby
Umíte si to představit
Všechno by začalo znovu
Náklonnost stejně jako zoufalost
Pozůstalost
Uklidněte se lidičky
Vzorní a počestní
Nebožtíci
Nevrátí se už vám
K pozemským zábavám
Slzy byly prolity jednou provždy
A nikdy víc
Už nikdy nebude třeba se tím zabývat
A na hřbitově nic
Nebude zpustošeno
Hrnce chryzantém své místo nezmění
A vám bude popřáno klidně se oddávat
S kropicí konví před honosnou hrobkou
Poklidným polním pracím věčného smutnění.

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

POJMY:

Zpívaná recitovaná a experimentální poezie V 60. letech 20. století došlo v Evropě k prudkému rozvoji poezie, která hledala nové výrazové prostředky, které našla pomocí nových poznatků vědy a techniky.

Jako výchozí vědní obory ji posloužila především **semiotika** (tj. obecná teorie znakových systémů), teorie informace a teorie kódování. Uplatněním těchto teorií v literatuře (především v poezii) vznikla tzv. **umělá poezie, resp. konkrétní poezie**. Zde slovo přestalo být pouze vyjadřovacím prostředkem, ale stalo se objektem zájmu, tím se jazyk stal tématem a začalo záležet na jeho organizaci. Slova (popř. jejich části), či číslice, jsou podle určitého pravidla, sestavována do originálních konfigurací. Takto vznikla buď **vizuální, fónická, nebo málo rozšířená taktilní (hmatová) poezie**. Cílem bylo, aby člověk nevnímal poezii pouze jedním, ale více smysly, resp. aby mohl vnímat poezii i jiným způsobem. Tím se literatura velmi přiblížila k recitaci a hudbě.

Básníci:

Jacques Prévert

Zpívající básníci :

Boris Vian

Jacques Brel

Vladimir Vysockij

Bulat Okudžava

Jevgenij Jevtušenko

Jim Morrison

U nás měla ohlas především zpívaná a recitovaná poezie, kdy často byla využívána **forma protestsongu**:

Karel Kryl

Jiří Dědeček a Jan Burian

Vladimír Merta

Jaromír Nohavica

Karel Plíhal

Sváťa Karásek

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Filip Topol (a skupina Psí vojáci)

Pepa Nos

Václav Koubek

Vlastimil Třešňák

Jaroslav Hutka

Radůza

Dagmar Andrtová-Voňková

Sestry Steinovy